

N:o 76.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 23 Maj 1877.

» » » » Andra Kammaren den 24 » »

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående bergverkstiondens upphörande.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 89.)

S. A. K.

Uti en den 8 Januari innevarande år till Riksdagen aflåten nådig proposition har Eders Kongl. Maj:t, under åberopande af hvad ett propositionen bilagdt utdrag af det inför Eders Kongl. Maj:t i Statsrådet samma dag förda protokoll öfver finansärenden innehölle, föreslagit Riksdagen:

att från den dag, då författning derom kunde varda i laga ordning utfärdad, tiondesättning å dittills icke skattlagda eller derefter uppkommande s. k. ädlare verks tillverkning icke måtte ega rum; samt

att, med undantag tills vidare för *Sala silfververk* och *Höganäs stenkolsverk*, alla öfriga verk, som nu äro förpligtade till bergverkstiondens utgörande, måtte från och med år 1878 befrias från dylik tionde, dock hvad nedannämnda verk anginge, med följande villkor och förbehåll:

a) för *Tunabergs kopparverk*, att dess egare inom 1878 års slut antingen till kronan afstode all rätt till Tunabergs bergslags allmänning eller ock efter fulla värdet, sådant det vid behörig uppskattning kunde varda bestämdt, till Riksgäldskontoret erlade lösen för den del af all-

männingen, som, sedan de till skogsfång derifrån berättigade hemman och lägenheter erhållit mot denna förmån svarande skogsmark, kunde verket tillkopma;

b) för *Atvidabergs kopparverk*, att dess egare inom 1878 års slut antingen till kronan afstode kopparverkets del af allmanningen Gaddstigen eller ock, derest Eders Kongl. Maj:t, efter det behörig utredning ästadkommit, skulle finna skäl bifalla, att egaren till Atvidabergs kopparverk finge till fulla värdet lösa berörda allmänningssdel, till Riksgäldskontoret inbetalde det belopp, hvartill densamma kunde varda i behörig ordning uppskattad;

c) för *Riddarhytte eller Skilå kopparverk*, att all den lindring i räntan, som $8\frac{7}{10}$ mantal under samma verk lagda hemman såsom bergslagsfrihet åtnjöte, från och med 1878 komme att upphöra, samt att egaren till verket inom nämnda års slut till Riksgäldskontoret inbetalde den på kopparverket belöpande hälft af skillnaden emellan uppskattningsvärdet å de hemman, som bildats af de under både Riddarhytte koppar- och jernverk till skatte försålda Ramshytte och Skinnskattebergs allmänningar, eller 7,331 kronor 25 öre, och den för samma allmänningar erlagda skatteköpeskillning, 84 kronor 8 öre, med 3,623 kronor 58 öre;

d) för *Stora Kopparbergs bergslags verk*, att alla anspråk att genom allmogen i Stora Schedvi med flera socknar få kopparforsling emellan Falun och Avesta ombesörjd förfölle;

e) för *Gustafs och Carlbergs kopparverk*, dels att bergsfrälsefriheten för $\frac{1}{8}$ mantal Landverk N:o 1 i Åhre och $\frac{1}{4}$ mantal Rönnön N:o 1 i Offerdals socken från och med år 1878 komme att upphöra; dels att den verkets egare genom Kongl. brefvet den 12 December 1750 förunnade rättighet att framför åboarne få på vissa vilkor skatteköpa några i närheten af kopparverket belägna hemman jemväl måtte upphöra; samt dels att egarne till kopparverket före 1878 års slut till Riksgäldskontoret inbetalde 6,657 kronor 16 öre;

f) för *Löfås silfververk*, att egarne af detta verk före 1878 års slut till Riksgäldskontoret inbetalde löseskillning för den af verket utgående afrad med 11,344 kronor 60 öre;

g) för *Dylta svafvel-, vitriol- och rödfärgsverk*, att egaren af detta verk likaledes före 1878 års utgång till Riksgäldskontoret inbetalde löseskillning för den af detta verk utgående afrad med 13,958 kronor 40 öre; samt

h) för *Garpenbergs kopparverk*, att dels friheten från utgörande af ränta och tionde för de till verket hörande bergsfrälsehemmanen Dormsjö med torpet Bosjö, Årängen och Realsbo från och med år 1878 komme

att upphöra, dels rättigheten för verkets innehafvare att påkalla tjänstbarheter af Garpenbergs socknemän från samma tid upphörde, samt dels verkets innehafvare förpligtades att, för verket tilltydande hemman inom Garpenbergs socken, deltaga i det roteringsbesvär, som i följd af de berörda tjänstbarheternas upphörande kunde varda hemmanen inom socknen i behörig ordning påfördt; hvaremot i dylikt fall den verket nu åliggande rotetfrihetsafgift skulle upphöra.

Af ofvan berörda statsrådsprotokoll har Riksdagen inhemtat, *dels* att Eders Kongl. Maj:t den 8 sistlidne Januari, på derom gjord ansökning och efter vederbörandes hörande, medgifvit, att *Hellefors silfververk* måtte nedläggas, *dels* att den ytterligare utredning angående *Garpenbergs kopparverk*, som vid aflåtandet af propositionen i ämnet till 1872 års Riksdag ansågs erforderlig och förorsakade, att detta verk i samma proposition förbigicks, numera föreligger, samt *dels* att undersökningar och utredningar angående *Sala silfververk* ännu pågå och beträffande *Högånäs stenkolsverk* först den 5 Januari innevarande år till Eders Kongl. Maj:t inkommit, hvadan framställningar angående sist nämnda två verk ej kunnat i den nådiga propositionen inflyta.

Enligt räkenskaperna har den till statsverket influtna bergverks-tionde utgjort:

för år 1869	kronor	100,290: —
» » 1870	»	93,560: —
» » 1871	»	72,573: —
» » 1872	»	109,707: —
» » 1873	»	47,566: —
» » 1874	»	45,813: —
» » 1875	»	40,998: —

Den sålunda under de sista åren betydligt minskade skatt från bergverken torde antyda, att bergverksindustrien, hvad de så kallade ädlare verken beträffar, i allmänhet är i väsentligt aftagande. Men oafsedt, huruvida detta aftagande kan vara en följd af ifrågavarande särskilda beskattning, har Riksdagen dock ansett billigheten fordra, att berörda afgäld afskaffas, helst den minskning i inkomster, statsverket genom denna inkomsttitels borttagande komme att tillskyndas, är af jmförelsevis liten betydenhet och till ej ringa mån komme att ersättas derigenom, att de privilegier och fördelar, vissa verk nu åtnjuta, komme att upphöra eller till fulla värdet godtgöras. Och ehuru genom Riksdagens nyligen fattade beslut frågan om grundskatternas och indelningsverkets afskaffande fortfarande blifvit satt i samband med frågan om en ny härordning, har Riksdagen dock ansett, att förevarande ärende, som, genom bergverks-

tiondens fortgående förminskning, mer och mer förlorat sin betydelse i statsekonomiskt afseende, icke bort vidare göras beroende af härordningsfrågan och den om grundskatterna, hvilka frågors slutliga lösning numera snarare torde befrämjas och påskyndas derigenom, att föreliggande ärende, oberoende af dem, särskildt afgöres.

På grund häraf och med afseende å de skäl, som i öfrigt blifvit under ärendets föregående behandling anförda, har Riksdagen ansett sig böra Eders Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning bifalla; dock, att, då värderandet af de delar utaf bergslagsallmänningar eller öfriga förmåner, hvilka några bergverk skulle ega att mot utgifvande af lösen bibehålla, möjligen icke alltid kan inom 1878 års slut verkställas, dessa bergverk böra berättigas att, äfven om de först under ett senare år skulle komma att fullgöra ifrågavarande lösningsskyldighet, få från och med samma år åtnjuta befrielse från bergverkstiondens utgörande.

Med underdånig anmälan härom framhärda Riksdagen etc.

Stockholm den 24 Maj 1877.
